

Zbigniew Małyśz¹

Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Znaczenie oddziaływań psychologicznych i socjalnych w procesie resocjalizacji” zorganizowanej przez Katedrę Psychologii Sądowej i Penitencjarnej Instytutu Psychologii UKSW oraz Sekcję Sądową i Penitencjarną „Omerta” Koła Naukowego Studentów Psychologii UKSW²

Report from the scientific conference: “The importance of psychological and social interactions in the social rehabilitation process”

W dniu 19 listopada 2015 roku w budynku Instytutu Psychologii UKSW odbyła się konferencja naukowa poświęcona szeroko rozumianej tematyce oddziaływania psychologicznego i socjalnego w procesie resocjalizacji. Teoria i praktyka resocjalizacji w Polsce i na świecie wskazuje na niezwykle doniosłość tych rodzajów oddziaływań w trakcie procesu resocjalizacji. Oddziaływania resocjalizacyjne, mając na celu zmianę zinternalizowanego i wyuczonego wzorca zachowań indywidualnych/grupowych uznawanych społecznie za dezadaptacyjne, stanowią ważny problem społeczny. Problem ten, jak wskazują współczesne badania i doświadczenie społeczne, ma coraz większe znaczenie praktyczne, gdyż niedostosowanie społeczne obejmuje wielu ludzi. W związku z tym zasadne jest poświęcanie tej kwestii uwagi intelektualnej i badawczej, co wykazała zorganizowana konferencja.

¹ Mgr Zbigniew Małyśz jest doktorantem w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Adres e-mail: z.malysz@gmail.com

² Autor serdecznie dziękuje ks. dr. hab. Waldemarowi Woźniakowi, prof. WSGK (UKSW, WSGK) za zaproszenie i możliwość uczestnictwa w konferencji oraz cenne uwagi merytoryczno-krytyczne.

W skład komitetu naukowego i organizacyjnego konferencji wchodzili: doc. PhDr Ing. E. Janigová (Katolicki Uniwersytet w Ružomberku; prof. nadzw. Uniwersytetu Opolskiego), ks. dr hab. W. Woźniak, prof. WSGK (Instytut Psychologii UKSW, Wydział Resocjalizacji i Studiów Edukacyjnych Wyższej Szkoły Gospodarki Krajowej w Kutnie), dr hab. K.J. Zabłocki, prof. UKSW (Instytut Psychologii UKSW), E. Gołębowska i A.P. Skoczek (Sekcja Sądowa i Penitencjarna „Omerta” Koła Naukowego Studentów Psychologii UKSW).

Otwarcia konferencji dokonali ks. dr hab. W. Woźniak, prof. WSGK oraz dr hab. H. Gasiul, prof. UKSW — dyrektor Instytutu Psychologii UKSW. Wskazali oni na głęboki sens teoretyczny i praktyczny refleksji nad podjętą tematyką. Konferencja została podzielona na dwie części — sesję pierwszą o charakterze psychospołecznym i sesję drugą ukazującą oddziaływania resocjalizacyjne w praktyce.

Referat inauguracyjny pt. „Diagnoza psychologiczna osób podejrzanych, oskarżonych i objętych oddziaływaniami resocjalizacyjno-terapeutycznymi” wygłosił dr hab. Zdzisław Majchrzyk, prof. UKSW. Prelegent zaproponował odpowiedź na pytania: Jakie są najważniejsze kompetencje psychologa diagnosty? W jaki sposób dokonać prawidłowej diagnozy psychologicznej wyżej wymienionych osób? Rozpoczął od uwrażliwienia słuchaczy na zachodzące zmiany w odbiorze realiów społecznych, wskazał na rosnące znaczenie profesjonalnego przygotowania zawodowego psychologów — ekspertów sądowych, ukazał istotę i rolę opiniowania oraz diagnozowania psychologicznego, a także sporządzania ekspertyz sądowych. Opisał zauważalne tendencje wzrostu znaczenia tzw. psychologii śledczej oraz problemy teoretyczne, praktyczne i etyczne z nią związane — m.in. kwestię tzw. „profilowania” i jego wiarygodności. Na zakończenie omówił szerokie spektrum problemów praktycznych związanych z opiniowaniem przestępców seksualnych, podając różnorodne przykłady.

Następnie doc. PhDr. Ing. Emília Janigová przedstawiła referat pt. „Optimalizácia časových perspektív života — z pohľadu resocializácie” (Wyznaczanie perspektyw życia — w kontekście resocjalizacji). Prelegentka zaproponowała odpowiedź na pytanie: Jaka jest perspektywa współczesnego człowieka? Wskazała na modele teoretyczne stosowane w analizach tej problematyki, przywołując m.in. poglądy Philipa Zimbardo. Omówiła terazniejszą perspektywę czasową w odniesieniu do hedonizmu, fatalizmu, a także do transcendentności i harmonii. Podsumowując, wskazała, że ważnym dla praktyki i teorii resocjalizacji problemem jest

określenie perspektyw życiowych, po to aby osoba poddana resocjalizacji mogła teraz i w przyszłości efektywnie funkcjonować społecznie.

Ks. dr hab. Waldemar Woźniak, prof. WSGK, zaprezentował referat pt. „Paradigma socjalnej resocjalizacji” (Paradygmat socjalnej resocjalizacji). Prelegent przedstawił założenia teorii „dobrego przystosowania”, wskazał, czym jest nieprzystosowanie społeczne, przedstawił klasyczny paradygmat resocjalizacji oraz wskazał na konieczność budowania paradygmatu socjalnej resocjalizacji, gdzie priorytetem w odróżnieniu od klasycznego ujęcia, nie będzie korekcja, ale wsparcie społeczne.

Kolejny referat pt. „Zespół Aspergera jako niepełnosprawność w kontaktach społecznych” zaprezentował dr hab. Jacek Zabłocki, prof. UKSW. Prelegent opisał, czym jest niepełnosprawność intelektualna i jaką rolę odgrywa, wskazał na możliwość pracy osób niepełnosprawnych oraz na związane z tym szanse rozwojowe. Opisał, czym jest zespół Aspergera i jakie czynniki go warunkują. Wskazał, że pozwala on na resocjalizację pojmowaną jako oddziaływanie psychologiczne, opisując podstawy terapeutyczne tego procesu.

Ostatni referat pierwszej sesji pt. „Nasilenie skłonności agresywnych u dziewcząt społecznie niedostosowanych” wygłosił dr hab. Stanisław Lipiński, prof. PWSZ w Płocku. Prelegent rozpoczynając wystąpienie, wskazał na problem niekategorialności diagnozy według szkoły jungowskiej, następnie przedstawił wyniki swoich badań. Wskazał, że przebadane licealistki prezentowały nasilenie skłonności agresywnych na poziomie chłopców z poprawczaka, jednakże posiadały wyższe poczucie kontroli zachowań agresywnych. Podkreślił, że w tym kontekście problemem jest budowanie mechanizmów kontroli agresji u przebadanych chłopców. Przedstawił dane wskazujące, że agresja przemieszczona, słowna i fizyczna wyższa jest u gimnazjalistek niż u gimnazjalistów, jednak mają one wyższą możliwość kontroli nad nimi. Wskazał, iż resocjalizacja neurotyków polega na ich „psychopatyzacji”.

Pierwszy referat drugiej sesji: „Oddziaływanie natury psychologicznej w procesie resocjalizacji wychowanek zakładu poprawczego”, przedstawił mgr inż. Kazimierz Ptak z Górnośląskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Mysłowicach. Prelegent rozpoczął od przedstawienia informacji o zakładach poprawczych dla dziewcząt w Polsce i ich roli w procesie resocjalizacji — podkreślił, że skupiają one osoby o specyficznych cechach psychospołecznych. Przedstawił funkcje zakładów poprawczych (opiekuńcza, kształcąco-wychowawcza, terapeutyczna) i model ich struk-

tury organizacyjnej na podstawie przykładowego zakładu. Podkreślił rolę właściwego doboru zespołu diagnostyczno-korekcyjnego i jego działań, połączoną ze wspieraniem funkcjonowania psychospołecznego podopiecznych. Bardzo szczegółowo przedstawił rolę i zadania psychologa w tego typu placówkach — zaczynając od rozmowy wstępnej, poprzez badania psychologiczne, terapię. Prelegent podzielił się ponadto z audytorium swoimi osobistymi doświadczeniami i spostrzeżeniami z długoletniej pracy wśród nieprzystosowanych społecznie dziewcząt w zakładzie poprawczym oraz opisał zmiany, które zaszły w tej materii na przestrzeni lat.

Następną prezentację pt. „Miejsce i rola oddziałów terapeutycznych w polskim systemie penitencjarnym” przedstawił ppłk w st. spocz. mgr Leszek Wawrzyniak (były dyrektor Aresztu Śledczego w Katowicach). Prelegent odpowiedział na pytanie: Czym jest system penitencjarny? Opisał zasady prawne jego funkcjonowania i przedstawił dane statystyczne odnośnie do zakładów penitencjarnych w Polsce. Wskazał, że karę pozbawienia wolności można w Polsce odbywać w trzech systemach: zwykłym, programowanego oddziaływania oraz terapeutycznym. Przedstawił najczęstsze problemy terapeutyczne, z jakimi spotykają się psychologowie podczas pracy w zakładach penitencjarnych, a także czym jest oddział terapeutyczny, na jakich zasadach działa i dla jakich osób jest przeznaczony (dla osób z zaburzeniami psychicznymi, alkoholików, narkomanów i osób niepełnosprawnych). Następnie dokonał szczegółowej charakterystyki oddziałów terapeutycznych i opisał praktyczne i teoretyczne problemy ich funkcjonowania oraz przykładowe elementy programu terapeutycznego. Na zakończenie prezentacji przedstawił istotne wnioski dotyczące funkcjonowania systemu penitencjarnego w Polsce: oddziałów terapeutycznych powinno być więcej, winny zatrudniać więcej personelu, aktualnie brak jest możliwości kontynuacji terapii po wyjściu z oddziału.

Ostatni referat: „Działania zakładu penitencjarnego w resocjalizacji uzależnionych od alkoholu na przykładzie Aresztu Śledczego w Sosnowcu”, wygłosił mgr Michał Wawrzyniak. Prelegent przedstawił szczegółową charakterystykę tego aresztu oraz opisał zakres, metody i formy pracy psychoterapeutycznej w nim stosowane (m.in. badania osobopoznawcze, przygotowywanie i formy opinii psychologicznych, działania wychowawcze, system terapeutyczny w oddziale oraz poza nim). Wskazał na zróżnicowane formy terapii o charakterze psychologicznym możliwe do zastosowania — m.in. terapię krótkoterminową, trening asertywnego zachowania

abstynencyjnego, program „Wolność od uzależnień”, program readaptacji dla skazanych za jazdę pod wpływem alkoholu, mityngi dla anonimowych alkoholików. Przedstawione wystąpienie wniosło wiele istotnych informacji na temat praktycznej strony resocjalizacji podejmowanej przez zakłady penitencjarne w Polsce.

Po zakończonej części drugiej odbyła się dyskusja, w której dr hab. Z. Majchrzyk, prof. UKSW, dokonał konstruktywnej krytyki resocjalizacji w Polsce — wskazał m.in., iż problemem jest brak uwzględniania w odpowiednim stopniu pracy więźniów. Dr hab. S. Lipiński, prof. PWSZ w Płocku, podkreślił wysoki merytoryczny poziom przedstawionych referatów. Podsumowania dokonał dr hab. K.J. Zabłocki, prof. UKSW, wskazując na różnorodność przedstawionych spojrzeń na problem resocjalizacji i wyrażając nadzieję na rozwijanie paradygmatu badań jakościowych w resocjalizacji.

Omawiana konferencja wniosła nowy punkt widzenia do tematyki resocjalizacyjnej. Poruszone w jej trakcie tematy znaczenie wzbogaciły wiedzę słuchaczy w zakresie psychospołecznych uwarunkowań resocjalizacji i jej efektywności. Należy podkreślić, że prezentowane wystąpienia miały wysoki poziom merytoryczny i ukazywały punkt widzenia wieloletnich znawców (w tym praktyków) problemu resocjalizacji. Zaprezentowane wystąpienia i przedstawione w ich trakcie dane empiryczne stanowią istotne uzupełnienie dotychczasowej wiedzy i są impulsem do dalszych poszukiwań badawczych w tym zakresie.